

**Arts Escèniques i Altres Arts**

Codi: 43156  
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313879 Estudis Teatral	OT	0	2

**Professor/a de contacte**

Nom: Anna Corral Fulla

Correu electrònic: ana.corral@uab.cat

**Equip docent**

Nuria Llorens Moreno

Jordi Jane Llige

Anna Corral Fulla

**Utilització d'idiomes a l'assignatura**

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

**Equip docent extern a la UAB**

Anna Solanilla Roselló

**Prerequisits**

ET

**Objectius**

L'objectiu d'aquest mòdul és subministrar eines metodològiques per a l'anàlisi de les relacions, confluències, interseccions i fronteres creatives entre els models d'escriptura i escenificació de les arts teatrals i els codis narratius, figuratius i d'organització formal de disciplines afins com ara les arts plàstiques, la música o el cinema. No es tracta d'oferir una anàlisi exhaustiva de totes les possibles connexions entre les distintes arts, sinó de proporcionar incursions significatives que completin i enriqueixin les diverses perspectives d'estudi de les arts escèniques.

**Competències**

- Aplicar mètodes de recerca en les diferents disciplines d'estudi de les arts escèniques segons els marcs conceptuals pertinents.
- Complir els codis deontològics inherents a l'activitat de la recerca.
- Elaborar un discurs científic sobre un objecte d'estudi relatiu a les arts escèniques.
- Planificar i dissenyar una recerca original i personal sobre un aspecte relacionat amb les arts escèniques.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.

- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Treballar en un equip multidisciplinari en entorns diversos.

## Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar metodologies de recerca que permetin relacionar les arts escèniques amb altres arts afins segons els marcs conceptuals pertinents.
2. Complir els codis deontològics inherents a l'activitat de la recerca.
3. Construir un discurs científic sobre un objecte d'estudi en el qual les arts escèniques conflueixin amb altres arts.
4. Integrar mètodes de recerca d'altres arts en els propis de les arts escèniques per obtenir un enfocament original.
5. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
6. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
7. Treballar en un equip multidisciplinari en entorns diversos.

## Continguts

### 1. L'escenografia

L'escenografia és el conjunt de les arts plàstiques i l'arquitectura a l'escena. Tanmateix, el disseny d'espai i de personatge han tingut diferents finalitats que s'han anat modulant sota diferents objectius des de finals dels s. XIX fins l'actualitat. En l'escenografia contemporània conviuen propostes que tenen orígens conceptuals diferents des de diferents perspectives històriques i teòriques que són revisitades en el present.

Per desenvolupar avui una anàlisi i recerca a l'entorn de l'escenografia en un sentit ampli, és necessari tenir cura de dos aspectes rellevants: L'adequada documentació de l'objecte d'estudi. L'aplicació de l'enfocament pertinent per a l'anàlisi segons l'escenografia en estudi. No es pot desenvolupar igual l'anàlisi d'una escenografia de finals del XIX o un projecte surrealista que una òpera de Robert Wilson o d'Anna Viebrok.

L'objectiu d'aquest bloc és dotar a l'alumne de les eines metodològiques apropiades per estudiar i analitzar l'escenografia i, per tant, proposar l'ús d'una anàlisi sistemàtica adequada segons la ideologia del projecte i posada en escena des de l'escenografia.

Els continguts són els següents:

1. L' "escenografia quadre" o el concepte d'il·lustració de l'escenografia en produccions contemporànies del teatre musical o d'entreteniment.
2. L'escenografia constructiva i de qualitats metafòriques (escenografia del constructivisme o escenografia surrealista,...), pròpies de la modernitat. Anàlisis dels elements en joc a l'hora d'analitzar la seva eficàcia expressiva en la recepció.
3. L'escenografia performativa i l'anàlisi de la realització escenogràfica com a part de la dramaturgia.

La recerca de l'escenografia necessita tenir presents els diferents enfocaments amb els que cal abastar-la. Aquest bloc vol introduir les eines necessàries per iniciar-se en la investigació en aquest camp.

### 2. Les arts plàstiques i les arts de l'escena

#### 2.1 L'escena i les imatges

Des de ben antic els artistes han representat el món del teatre i també han participat en la creació d'espectacles. Dedicarem la primera part del seminari a conèixer aquest univers d'imatges. A partir d'una selecció de dibuixos, gravats i pintures agrupats per temes, farem un recorregut al llarg de la història de les arts escèniques. L'objectiu d'aquestes classes consisteix a introduir-vos en el camp de la iconografia teatral i a donar-vos eines per aprofundir en l'estudi d'aquesta matèria.

## 2.2. Les avantguardes a l'escena

Dedicarem la segona part del seminari a l'escena moderna. Examinarem els canvis que experimentaren les arts escèniques de les avantguardes, prenent com a fil conductor els lligams i confluències entre el món de l'escena i el de les arts plàstiques durant aquest període. I a partir d'una petita selecció de companyies i de directors/es actuals, veurem com la moderna idea del teatre entès com a síntesi de les arts és una font de creació i una via d'exploració inexhaurible.

## 3. Cinema i teatre

En aquest bloc examinarem les relacions entre el teatre i el cinema; en particular, la manifestació de la teatralitat en el setè art. S'abordarà, per tant, la classificació de les diverses modalitats en què la teatralitat es manifesta en el cinema a partir d'estudis realitzats per especialistes de la matèria. S'oferirà igualment una panoràmica dels diferents enfocaments metodològics adoptats en l'estudi de l'adaptació cinematogràfica. En segon terme, el seminari se centrarà en un estudi detallat de quatre autors dramàtics i quatre cineastes de prestigi dins el que s'anomena cinema d'autor o cinema independent: 1) *Woyzeck* (1837) de Georg Büchner - adaptació de Werner Herzog, *Woyzeck* (1979); 2) *Faust I* (1808) de J.W. Goethe - adaptació de F.W. Murnau, *Faust* (1926); 3) *Die bitteren Tränen der Petra von Kant* [Les amargues llàgrimes de Petra von Kant] de R.W. Fassbinder (1971) - adaptació de R.W. Fassbinder, *Die bitteren Tränen der Petra von Kant* [Les amargues llàgrimes de Petra von Kant] (1972); 4) *Juste la fin du monde* [Just la fi del món] de Jean-Luc Lagarce (1990) - adaptació de Xavier Dolan, *Juste la fin du monde* (2016).

## Metodologia

### 1. L'escenografia

En les sessions d'estudi, es posaran en joc, de manera pràctica, mètodes de recerca per a una documentació i un estudi adequats de l'escenografia. S'aplicarà l'enfocament més pertinent per a l'anàlisi d'una tria d'escenografies representatives.

### 2. Les arts plàstiques i les arts de l'escena

A classe treballarem els temes a partir del material visual i textual que facilitarà la professora, i també a partir de la consulta de bibliografia. El seminari es desenvoluparà comptant amb la participació constant dels estudiants.

### 3. Cinema i teatre

Les classes tindran caràcter de seminari. Es treballarà a partir (i) d'articles teòrics sobre la qüestió i (ii) de textos dramàtics de lectura obligatòria, així com del visionament d'una adaptació cinematogràfica de cadascuna de les obres treballades. Cada sessió es dividirà en tres segments: a) lliçó introductòria sobre les relacions entre teatre i cinema, b) anàlisi d'una obra teatral i c) treball sobre l'adaptació cinematogràfica.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

## Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes expositives i debats	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Tutories i elaboració de treballs	60	2,4	1, 2, 3, 4, 5, 7
Tipus: Autònomes			
Lectura d'articles/informes d'interès, estudi personal, elaboració de treballs	60	2,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

## Avaluació

L'estudiant haurà de presentar un petit estudi monogràfic, supervisat per una de les professores del mòdul, sobre el tema que acordi amb la professora elegida. L'estudiant podrà escollir lliurement la professora amb la limitació següent: cada una de les professores del mòdul pot tutorar com a màxim una tercera part dels estudiants que hi estiguin matriculats. L'extensió d'aquest estudi ha de ser entre 10 i 15 pàgines. Ha d'incloure explícitament les fonts utilitzades. Qualsevol plagi detectat implica un suspens inapel·lable. La nota final del mòdul es decidirà a partir de l'avaluació conjunta de totes les professores que participen en el mòdul i que serà la resultant de la qualificació de: l'assistència i participació activa a la classe (20%); la qualificació del treball (50%) i les tutories/activitat (30%). Un cop lliurat el treball, la tutora es posarà en contacte amb l'alumne(a) per comunicar-li (presencial o telemàticament, segons el cas) la qualificació atorgada al treball (breu resum amb les seves observacions i comentaris al respecte) i la nota final del mòdul. En cas de no superar la matèria, es podrà recuperar l'assignatura mitjançant una exposició oral en la qual l'alumne(a) haurà de presentar el treball final, incorporant-hi les rectificacions que li hagi fet la tutora.

### NOTES ADDICIONALS

- En el moment de la realització de cada activitat avaluativa, el professor o la professora informarà l'alumnat del procediment i la data de revisió de les qualificacions.
- En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. Si es produeixen diverses irregularitats en els actes, la qualificació final d'aquest assignatura serà zero.
- En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptar el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikisi/o discussions d'exercicis a través de Teams, assegurant que tot l'estudiantat hi pot accedir.

## Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa a l'aula	20 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Lliurament d'informes i treballs	50 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tutories / Activitat	30 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6

## Bibliografia

## 1. L'escenografia

Bablet, Denis (1975) *Les revolutions escéniques du XXe siècle*. París: Société Internationale d'Art, cop.

Peter Mckinnon & Eric Fielding (Editor) (2012) *World Scenography 1975-1990*. Taipei, Taiwan : OISTAT, International Organisation of Scenographers, Theatre Architects and Technicians, cop.

Cohen, j.-l.; Cooke, C.; Strigalev, A.A.; Tafuri, M. (1994) *Constructivismo ruso. Sobre la arquitectura de las vanguardias ruso-soviéticas hacia 1917*. Barcelona: Ediciones Serbal.

VAN NORMAN BAER, NANCY (1991) *Theater in revolution, Russian Avant-Garde Stage Design, 1913-1935*. San Francisco: The Fines Museums of San Francisco & Thames and Hudson.

VVAA (1999) *Amazonas de la vanguardia: Alexandra Exter, Natalia Goncharova, Liubov Popova, Olga Rozanova, Varvara Stepanova i Nadezhda Udaltsova*. Bilbao: Museo Guggenheim Bilbao.

VVAA (2008) *Ródtxenco. La construcció del Futur*. Barcelona: Obra Social CaixaCatalunya.

FISCHER-LICHTE, Erika (2004) *Estética de lo performativo*. Madrid: Abada Editores.

GOLDBERG, Roselee (1996) *Performance Art: desde el Futurismo hasta el presente*. Barcelona: Ediciones Destino.

DIXON, Steve (2007) *Digital Performance. A History of the New Media in Theatre, Dance, Performance Art and Installation*. Cambridge (Massachussets): The MIT Press.

## 2. Les arts plàstiques i les arts de l'escena

Tema 1.

BELTING, Hans, *Faces: une histories du visatge*, Gallimard, París, 2017.

BERGMANN, Bettina i KONDOLEON Christine (eds), *The Art of Ancient Spectacle*, National Gallery of Art, Washington, New Haven & London, 1999.

BINDMAN, David, *Hogarth and his times: serious comedy*, British Museum Press, London, 1997.

BRAVO, Isidre, **L'Escenografia catalana**, Diputació de Barcelona, Barcelona, 1986.

BROCKETT, Oscar G., *History of the theatre*, Pearson, Boston, 2017.

HECK, Thomas, **Picturing performance : the iconography of the performing arts in concept and practice**, University of Rochester, Rochester, 1999.

KATRITZKY, M. A., *The Art of commedia : a study in the Commedia dell'Arte 1560-1620 with special reference to the visual records*, Rodopi, Amsterdam, 2006.

MASSIP, Francesc, *Història del teatre català I: dels orígens a 1800*, Arola, Tarragona, 2007.

MERINO, Esther, **Historia de la escenografía en el siglo XVII. Creadores y tratadistas**, Universidad de Sevilla, Sevilla, 2012.

NORMAN, Larry F. *The theatrical Baroque*, University of Chicago Press, Chicago, 2001.

TESSARI, Roberto, *Teatro e spettacolo nel Settecento*, Laterza, Bari, 1995

ZORZI, Ludovico, **Représentation picturale et représentation théâtrale**, Gérard Monfort, paris, 1978.

ZORZI, Ludovico, **Carpaccio e la rappresentazione di Sant'Orsola: ricerca sulla visualità dello spettacolo nel Quattrocento**, Einaudi, Torino, 1988.

V.V.A.A. *Escenarios de España*, FCC, Madrid, 2006.

V.V.A.A., *Il luogo teatrale a Firenze: Brunelleschi, Vasari, Buontalenti*, Electa, Milano, 1975.

## Tema 2

BABLET, DENIS, *L'oeuvre d'art totale*, CNRS, Paris, 1995.

CARLSON, Marvin, *Theories of the theatre*, Cornell, Ithaca and London, 1993.

CAHN, Isabelle, *Le théâtre de l'Oeuvre 1893-1900: Naissance du théâtre moderne*, Musée d'Orsay, abril-juliol 2005, Paris, 2005.

COGEVAL, Guy I AVANZI, Beatrice (edts.), *De la scène au tableau : David, Füssli, Klimt, Moreau, Lautrec, Degas, Vuillard*, Flammarion, Skira, Paris, 2009.

DUSIGUE, Jean-François, *Du théâtre d'Art à l'Art du théâtre, anthologie des textes fondateurs*, éd. Theatrales, Paris, 2002.

GOLDBERG, RoseLee, *Performance Art. From Futurism to the Present*, Thames and Hudson, London, 2014.

HUBERT, Marie-Claude, *Les grandes théories du théâtre*, Armand Colin, Paris, 2005.

HUXLEY, Michael i WITTS, Noel (eds.), *The Twentieth-Century performance reader*, Routledge, London, 2002.

INNES, Christopher, *Avant Garde Theatre 1892-1992*, Routledge, London, 2005.

SÁNCHEZ, José A. *Dramaturgias de la imagen*, Ed. Universidad de Castilla-La Mancha, Cuenca, 2002.

SANCHEZ, José A., *La escena moderna. Manifiestos y textos sobre el teatro de la época de las vanguardias*, Akal, Madrid, 1999.

TESSARI, Roberto, *Teatro e avanguardia storiche*, Laterza, Bari, 2005.

V.V.A.A., *Le théâtre de l'Oeuvre 1893-1900, Naissance du théâtre moderne*, Musée d'Orsay, Paris, 2005.

VVAA., *Painters in the theatre. (The european avantgarde)*, Museo del Prado, Madrid, 2002.

## RECURSOS ELECTRÒNICS Tema 2

Joconde Portail des collections des musées de France:

<http://www.culture.gouv.fr/documentation/joconde/fr/pres.htm>

Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques:

<ahref="http://www.cdmae.cat/"><http://www.cdmae.cat/>

Theatre & Performance, V&A: <http://www.vam.ac.uk/page/t/theatre-and-performance/>

The British Museum: <http://www.britishmuseum.org/research.aspx?ref=header>

The Metropolitan Museum: <http://www.metmuseum.org/collections/search-the-collections>

Theater Museum, Vienna: <https://www.theatermuseum.at/en/>

## 3. Cinema i teatre

Aumont, J./Marie, M. *L'analyse des films*. Paris : Armand Colin, 1988.

Abuín González, Anxo. *El teatro en el cine*. Madrid: Cátedra, 2012.

- Bazin, André. *¿Qué es el cine?*. Madrid: Rialp, 1990.
- Ramón Carmona. *Cómo se comenta un texto fílmico*. Madrid: Cátedra, 1993;
- Cartmell, Deborah & Whelehan, Imelda. *Screen Adaptation: Impure Cinema*. London: Palgrave Macmillan, 2010
- Corrigan, Timothy (ed. and introd.). *Film and Literature: An Introduction and Reader*. London: Routledge, 2012.
- Feldman, Simon. *La composición de la imagen en movimiento*. Barcelona: Gedisa, 1995
- Gaudreault, André/ Jost, François. *El relato cinematográfico. Cine y narratología*. Barcelona: Paidós, 1995.
- Gaudreault, André. *From Plato to Lumière: Narration and Monstration in Literature and Cinema*. Toronto: University of Toronto Press, 2009.
- Gaudreault, André. *Du Littéraire au filmique : système du récit*. Paris : Méridiens Klincksieck, 1989.
- Guarinos, Virginia. *Teatro y cine*. Sevilla: Padilla Libros, 1996.
- Francisco Gutiérrez Carbajo. *Literatura y cine*. Madrid : UNED (Educación Permanente), 1993.
- Hamon-Siréjols, Christine, Jacques Gerstenkorn et André Gardies. *Cinéma et théâtralité*. Lyon, Aléas, 1994.
- Helbo, André. *L'adaptation. Du théâtre au cinéma*. Paris : Armand Colin, 1997.
- Relinger, Jean. «La théâtralité au cinéma», en Anne Larue (ed.), *Théâtralité et genres littéraires*. Poitiers : Publications de La Licorne, 1992, 133-139.
- Sánchez Noriega, José Luis. *De la literatura al cine: teoría y análisis de la adaptación*. Barcelona: Paidós, 2000.
- Stam, Robert. *Teoría y práctica de la adaptación*. Mexico DF: Universidad Nacional Autónoma de Mexico, 2014.
- Stam, Robert/Raengo, A. [Literature and Film: A Guide to the Theory and Practice of Adaptation. Oxford: Blackwell, 2005.](#)
- Stam, Robert. *Reflexivity in Film and Literature. From Dom Quixote to Jean-Luc Godard*. Michigan: UMI Research Press, 1985.

## Programari

–